

Doi baritoni într-un singur „Don Carlos”

(Costin Popa – 17 ianuarie 2019)

S-a întâmplat recent la Opera Națională București. Într-un titlu pentru care Giuseppe Verdi a fixat ca de obicei cu precizie timbralitățile personajelor vizavi de rolurile interpretate, de profilurile lor caracterologice, de dramaturgia izvorâtă din sursele literare, aici, piesa omonimă a lui Schiller forțată de libretistii Méry și du Locle, am întâlnit un bariton, pe tânărul și promițătorul Cătălin Toropoc, distribuit în rolul de bas al regelui Filip al II-lea.

Este un subiect pentru o analiză de estetică vocală, generată de momentul în care romantismul, verdian în special, a îmbogățit virtuțile belcanto-ului, din care s-a inspirat și și-a extras seve, în sensul ridicării spectacolului de teatru muzical pe noi culmi de integrare dramaturgică. Raportul timbru – rol a devenit o esențială coordonată.

În acest „Don Carlos” bucureștean au dispărut contrastele de culoare vocală între „raisonneur-ul” nobil care este baritonul Posa și suveranul său, Filip, monarh despot, dar frământat sufletește, acum tot bariton, au dispărut conflictele de expresie între acesta și abisalul bas care este Marele Inchizitor, ce ar fi trebuit să frizeze confruntarea între două forțe puternice, aici dezechilibrate prin vocea de bariton a lui Filip. În adaos, replicile – chiar singulare – ale regelui în orice intervenție, de la prima intrare în scenă (amenințatorul „Perchè sola è la Regina?”) sau în tabloul „Autodafé” („Nel posar sul mio capo la corona”, intervenție prea fragmentată), trecând prin disputele cu Elisabetta, cu deputații flamanzi, până la celebra arie „Ella giammai m'amò” sau la finalurile ultimului tablou din actul al III-lea și al operei, au pierdut din profunzimea adresării.

Problema respectării vocalității impuse de compozitor în context stilistic de epocă și scriitură este foarte largă și deseori lăsată la voia întâmplării, chiar la case celebre. Până și marele tenor Plácido Domingo, care se ambiționează – la final de magistrală carieră – să cânte roluri de bariton, păcătuiește din aceleași motive. Criticii muzicali, muzicologii, esteticienii cântului nu pot trece cu vederea diferențierile între culorile vocale cerute și aplicate, chiar dacă arta sa interpretativă este desăvârșită.

Debuturi și confirmări

Revenind la spectacolul bucureștean, trebuie spus că, pentru debut, baritonul Toropoc a pregătit în mod serios rolul, studiindu-l în adâncimile sale expresive, expunându-l publicului cu linie frumoasă a frazării, cu accente potrivit așezate și acute ferme, desigur comode pentru bariton, mai solicitante pentru un eventual bas. Vocea, bine îmbrăcată în armonice cu rezonanțe plăcute, a crescut în vibrație emoțională și cântul a depășit monotonia, liniaritatea care se mai insinua în prestații anterioare. Atâta doar că a rămas în culoarea nativă de bariton, cu toate îngroșările la care artistul a fost nevoit să recurgă.

Alt debut a revenit baritonului Vicențiu Țăranu, ca Rodrigo, marchiz de Posa. După o carieră în care a cântat roluri mai mici sau de bariton liric, artistul bucureștean a demonstrat un evident progres și a abordat personajul verdian cu meritorii rezultate, cu potrivită aplecare pentru stilistica maestrului de la Busseto. Glasul a sunat generos, egal pe ambitus, cantabil, dar și brutal, culminând cu sunete înalte dominatoare, de mare efect, precum „La pace è dei sepolcri!”, „...per voi si alietti

il mondo!” din duetul cu Filip sau din marea scenă a morții eroului . Emoția primei intrări în rol l-a călăuzit și către sporadice inegalități, îndeosebi la redarea cu noblete și eleganță a unor desene melodice sau în zicerea „A me il ferro!” din tabloul „Autodafé”, atacată impur.

Pentru complexul rol al Principesei Eboli, mezzosoprana Oana Andra a oferit o lectură de aleasă calitate în care vocalizele din „Canzone del velo” au avut ceruta lejeritate, iar pasajele dramatice din terțetul cu Don Carlos și Rodrigo, ca și din teribilă arie „O don fatale” au fost servite cu acute suverane, strălucitoare.

Debutanți la mijloc de octombrie ca Don Carlos și Elisabetta de Valois, tenorul Adrian Dumitru și soprana Bianca Mărgăan s-au întâlnit din nou în cuplu, un demers dorit și binevenit pentru consolidări. Ceea ce s-a și întâmplat, tenorul adăugând partiturii verdiene chiar două surprinzătoare, dar spectaculoase note de Do natural acut la finele duetului „Dio, che nell'alma infondere” și al primului tablou al actului secund. Probabil o pregătire pentru debutul concertant de la Sala Radio, în rolul Manrico din „Trubadurul”, în care îl așteaptă sunete înalte similare la stretta „Di quella pira”.

Cu aceleași tente melancolice și sensibile în expresie, potrivite personajului, Bianca Mărgăan a cântat întregul rol cu omogenă rotunjime de glas.

Celelalte personaje au fost întrupate de bașii Marius Boloș (Marele Inchizitor) și Filip Panait (Călugăr destul de puțin solemn și autoritar în intervențiile de la începutul, respectiv sfârșitul operei), sopranele Mădălina Barbu (Tebaldo) și Andreea Novac (O Voce din Ceruri, fără continuitate angelică a expunerii), tenorul George Vîrban (Contele Lerma, care și-a asumat și rolul Heraldului regal).

Sigur că dirijorul Tiberiu Soare, responsabil muzical al producției, a acceptat prezența unui bariton într-un rol de bas, dar sunt convins că a fost satisfăcut de modul în care artistul s-a pregătit. Alături de ceilalți colegi de scenă, sub bagheta energicului șef de orchestră, spectacolul a curs în siguranță și instrumentiștii au cântat cu diversă paletă coloristică, de la discrețiuni de adresare și până la construcții monumentale ce au culminat prin crescendo-ul impresionant din scena ce urmează asasinării lui Rodrigo, susținute de corul pregătit de Daniel Jinga. Și dacă introducerile la ariile lui Filip și Elisabetta au sunat introspectiv, poate că și Preludiului la actul al II-lea i s-ar fi putut dăruia o poetică mai intensă.

În final, o curiozitate. Semnalăm în cronică premierei o pauză inutilă, însoțită de o... „eclipsă”, înaintea cvartetului din tabloul prim al actului al III-lea. Se scotea din scenă, pe întuneric, biroul lui Filip. Acum întreruperea mi s-a părut interminabilă!?!